

Strofen en andere verzen uit de nalatenschap van Andries de Hoghe

P.C. Boutens

editie Johan B.W. Polak

bron

P.C. Boutens, *Strofen en andere verzen uit de nalatenschap van Andries de Hoghe* (ed. Johan B.W. Polak). Athenaeum-Polak & van Genneep, Amsterdam 1983

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/bout005stro02_01/colofon.htm

© 2005 dbnl / erven P.C. Boutens

Ten geleide

Aan ***

Waarde Vriend,

...Zoo heb ik dan eindelijk de heuchelijke gelegenheid U in ruil voor den bundel handschriften, dien Gij mij indertijd toevertrouwde, deze kleine gedrukte verzameling te zenden, bevattende de beste gedichten van Uwen betreurden vriend. Ondanks vele moeilijkheden van schriftkundigen aard, die wij samen slechts bij lange tusschenpoozen, wanneer een langduriger ontmoeting mogelijk was, konden oplossen, lag de copie dezer verzen in den zomer van 1914 voor den drukker gereed. De tijdsomstandigheden waren oorzaak dat van de uitgave voorloopig niets kwam. Immers, zooals Gij U herinnert, was mijn eerste voornemen het boekje ter perse te leggen bij den Brugschen drukker Eduard Verbeke, die reeds meer bizondere uitgaven in kleine oplage voor mij bezorgde, zoowel van eigen werk als van andere voor mijn vriendenkring belangwekkende literatuurvoortbrengselen welke op geen andere wijze beschikbaar konden worden gesteld. Dit te betreuren uitstel heeft thans ten gevolge dat het werkje, tegen mijn eerste plan, publiek verschijnt. Doordat het zoo lang op zich heeft laten wachten, is mij van meest uiteenlopende zijden belangstelling voor zijn verschijning geuit, zoodat aan den éenen kant het vereischte aantal exemplaren te groot werd voor een bizondere uitgaaf en aan den anderen kant een publieke uitgave voor den ondernemer een niet al te schadelijk waagstuk geoordeeld mocht worden. Hoewel er weinig kans bestaat dat de verzen van Uwen vriend ooit populair zullen worden, zijn er in Nederland een genoegzaam aantal oprechte beminnaars van goede en eerlijke poëzie om een geleidelijken verkoop te waarborgen.

...Nog altijd gelden, naar Gij mij onlangs schreeft, voor U de

VII

bezwaren die U indertijd weêrhielden op mijn verzoek in te gaan, dat Gij een korte levensschets van den dichter aan deze bladzijden zoudt toevoegen. Gij weet, Gij zijt de eenige die dit naar waardigheid zoudt kunnen doen. Ik zelf stond tot Uwen vriend slechts oogenblikkelijk in betrekking, toen wij een kortstondige briefwisseling onderhielden over een drietal mij toegezonden verzen waarvan ik de voorgenomen plaatsing in een of ander tijdschrift meende te moeten ontraden. Helaas, ik kon toen niet vermoeden dat de uitvoerige aanwijzingen die ik hem toebedeelde, voor opvolging niet meer dienstig konden zijn, dat hij tot ingespannen arbeid niet meer instaat was. In den tweeden zijner brieven - mijn eigen brieven en de bewuste gedichten gingen verloren of zijn in elk geval niet onder ons bereik - spreekt hij van 'ander werk, dat U zeker rijp zoudt vinden voor publicatie, maar waarvoor ik den tijd nog niet gekomen acht'. Zonder twijfel bedoelde hij hiermede deze zijn 'Strofen'. Dat hij ze U onvoorwaardelijk afstond met het verzoek mij omtrent hare waarde te polsen, is mij een troostrijk bewijs dat hij in mijn oordeel met vol vertrouwen heeft berust en dat deze uitgaaf zijn volkomen instemming zou hebben. Op de keuze der gedichten hebt Gij niet den geringsten invloed begeerd, en ik heb in de keuze niet geweeft. Een achtal kortere fragmenten had ik eerst nog willen opnemen, doch vond ze ten slotte voor een eerste uitgaaf te onvolledig. Een feit dat ik reeds met U besprak, wil ik hier nog even bevestigen. Op elf plaatsen in deze 'Strofen' heb ik een persoonlijke keuze moeten doen uit de twee, soms drie, varianten der verschillende handschriften. Op drie plaatsen heb ik een opengelaten of uitgevallen woord naar mijn beste weten ingevuld. Ik kon er niet toe komen de poëzie van een jeugdigen onbekende bij eerste verschijning door noten te ontsieren. De door ons beiden geschifte en geschikte handschriften blij-

VIII

ven bij U zeker veilig bewaard, en ook den gecollationeerden tekst dien deze druk volgde, zal ik beschikbaar houden voor toekomstige snuffelaars. Is het niet altijd tijd genoeg dat het werk van een dichter wordt verfilologizeerd? Hoe zeer ik deze verzen waardeer, heb ik opnieuw na zooveel jaren bij de behandeling der proeven mogen vaststellen. Hen aan te prijzen waag ik niet, daar ze geen aanprijzing behoeven. Voor een diepere onpartijdige waarde bepaling staan zij mij voorhands te na. Is het ook omdat ik aan hun bestaan een der beste en onvergetelijkste ontmoetingen in mijn leven te danken heb?

Den Haag, 10 Maart 1919.

Aanteekening

Aan een kleine verzameling handschriften zonder algemeenen titel, welke vóór meer dan vijf jaar, dus lang na de eerste uitgave der 'Strofen', in mijn bezit kwam, zijn de elf gedichten ontleend, die aan dezen herdruk thans werden toegevoegd onder den titel 'Andere Verzen'. In het handschrift vond ik ze, in tegenstelling met de 'Strofen', verre van persklaar. Van alle bestaan verschillende uiteenlopende volledige redacties, met fragmentarische omwerkingen en vele in overweging gelaten kleine wijzigingen daarnaast. Het eischte verdiepten en tijdroovenden arbeid om uit zooveel gegevens een tekst vast te stellen, die bij herhaalde herlezing zich als meest overtuigende oplossing handhaafde. Of het mij gelukt is dit volkomen in den geest van hun schepper tot stand te brengen, zal wel nooit uit te maken zijn. Ik blijf gaarne verantwoordelijk, en kan alvast de verzekering geven dat de bewerkingen zoo volledig mogelijk en vrij van eenig toevoegsel van buiten af gehouden zijn. De volgorde is uit den aard der zaak geheel willekeurig.

Den Haag, 9 Nov. 1931.

P.C. Boutens.

*Die van Uw liefde de belijders waren,
Zij rusten allen met de martelaren.
Al hare helden zijn in 't veld verbloed...
Toch blijft in heel Uw wereld de zege hare.*

Orfi uit Sjiraz.

Strofen

Eerste strofe

Aan sombren spiegel van zwoele wake
drijven, geloken leliën, mijn oogen.
Ik kan niet slapen: de geur der rozen
wordt oppermachtig met den nacht.

Ik zal niet stijgen tot luchten droomen:
diep in haar schachten de vleugelpennen
zijn zwaar en vochtig van reukig dauwen:
de geur der rozen houdt mij neêr.

Ik kan niet duiken naar donkren sluimer,
ik kan niet zinken tot zwart vergeten:
de geur der rozen omdwelmt mijn slapen:
de geur der rozen houdt mij op.

Tweede strofe

Onze vaders hebben ons niet geweten,
wij bleven voor hen als verstooknen;
alleen de blindheid onzer moeders
heeft ons vermoed en liefgehad.

De broërs en zusters die daar waren,
onze aangewezene gelijken,
zij sloten rond ons donker heimwee
een bond van levenlicht verzet.

Uit onze weêrstandlooze handen
grepen ze ons deel van 't blinkend speelgoed
eerst met begeertes weiflen glimlach,
dan met het kort gebaar van recht.

Wrevel om deernis niet-te-deren
versmeet het waardeloos begeerde
als onzer oogen roerlooze aandacht
geen schaduw leed van spijt of wrok.

De kussen hunner korte liefden
bestierven op ons koele wangen;
de hartstocht onzer bleeke lippen
ontweek de rozen van hun mond.

Als die niet zijn bestemd te leven,
planten die in den dag verkwijnen,
zoo bloemeloos en bladerdonker
rees onze schaduw naast hun bloei...

O siddrend leed der ver bewusten,
o bitter hachelijke keuze
van ademloos te moeten wachten
op onberekenbaar geluk!:

zich liefdes eigen kindren weten,
en haren vollen dag verbeiden
in donkren schijn van liefdeloozen,
die nimmer zich verraden mag.

Derde strofe

Ziet, in ons zijn vleesch geworden
uwer eeuwen roode begeerten,
aller tijden duistere tochten -
ziet, in ons zijn vleesch geworden
uwer kinderen witte droomen,
aller liefden zilveren bloei.

Onzer oogen vochte glanzen,
onzer handen blanke gebaren,
onzer koele zuivere borsten
zachtbesloten vlakke welving
dekken van uw wrang verlangen
't zalig en volbloeid geheim.

Uwer moederen blonde teêrheid,
uwer vaderen donkre goedheid
vloeiden samen tot ons wezen,
en het zoetbezwijmd gedenken
eener lang geheelde wonde
werd in ons uw felle breuk.

De onuitstamelbare wanhoop
uwer onvervulde driften
riep ons uit den grooten afgrond,
de gedaanteleêge droomen
van uw aarde-ontworstlend hunkren
hebben onzen vorm gewekt.

Oerkend, maar meer en anders
dan uw lijfelijke zonen
erven van uw eelsten rijkdom,
mogen wij reeds nu beminnen
op een goddelijker wijze
die geen wederliefde vraagt...

Ziet, in ons zijn vleesch geworden
uwer eeuwen roode begeerten,
aller tijden duistere tochten -
ziet, in ons zijn vleesch geworden
uwer kinderen witte droomen,
aller liefden zilveren bloei.

Vierde strofe

De dagen lengen ongeteld tot weken;
 al maanden ligt mijn schip ter reede op stroom;
 en al dien tijd verkeer ik in hun stad,
 een stil en onopmerkelijk vreemdeling
 die niemand zoekt en niemand van zich weert
 en niemand aanstoot geeft. Met reede penningen
 koop ik het weinige wat ik behoef,
 en ding niet op hun overvragen af:
 zoo won ik onbedacht hun brave hebzucht,
 en niets blijkt over dat ik winnen kan;
 voetstoets heeft hun verwondering aanvaard
 den vreemden dwaas die niet de waarde kent
 van geld en goed, wiens onbegrepen luim
 hun eng-verdaaglijkscht leven doelloos deelt...
 En onderwijl, als staâg en ongerept
 achter den schijn van ondiep dageblauw
 de groote gang der sterren zich voltrekt,
 neemt hemelhoog het stille wonder stand.
 Welhaast, misschien dez' eigen avond nog
 (zoo zingt het voorgevoel van mijn geduld)
 spreekt zich de trage bloode droomer uit,
 de jongste broeder die mij nimmer moeit,
 en dien ik nauwlijks op te merken lijk...
 Hij vindt zijn moeder in het schemeruur,
 met oogen als diepdonkre bloemen open,
 en zucht dat hij niet langer leven kan
 binnen de grenzen van het oude huis,
 dat hij den broederen zijn erfdeel laat
 en heen zal gaan den koelen einder in
 vóordat de schaamte om onverdiend geluk

zijn liefde moordt tot onverschilligheid
zoodat hij haar niet meer beminnen zou...
Met de eerste sterren komt hij stil aan boord
en zet zich zwijgend op de bleeke plecht.
Dan gaat het breede witte zeil omhoog,
en met hem keer ik naar mijn verre land.

Vijfde strofe

Traag tot beminnen werd ik... Niet tot deze rijke wonden,
de scherpe weeën van dit staâg zichzelf herbarend leven,
die trouw in schemerwindselen van eenzaamheid genezen
tot zoeter wondbaarheid... Een andere rondomme deernis
houdt elken aandrift tegen in dees strakke onuitgesproken
beslotenheid, een onverdringbaar voorgevoel, een dreigend weten
dat nooit de bleeke geestdrift dezer onvolgroeide kindren
meêkomen kan door de verrukkingen van liefdes wegen,
en 't hard besef van 't lot van hen die achter zijn gebleven,
zoo droeven voordood en zoo wreed bewuste ballingschappen
in vaders nauwe huizing waar hun moeheid wel moet keeren,
maar nooit meer uitslaapt tot verlangens nieuwe morgenonrust...
Traag tot beminnen werd ik...

Zesde strofe

Hoe weet ik u, mijn jonge stille prins,
 uw droomlichte oogen onder 't donkre haar,
 de loome gratie van uw slanke kracht,
 uw glimlach-open onverstoobarheid
 onder de schaduw van uw vaders purper
 en 't luwe wuiven van de reede volksgunst:
 zoo ligt het ongerepte voorjaarsdal
 in koelen schaduwban van witte wolk,
 en op de hellingen beschijnt de zon
 het allerwegen verre vreemde leven...
 Tot in den schemer van de koningstent
 het onbekende rosse herderskind
 zich als den god-gezonden kamper meldde,
 en, de opgedrongen rusting van zich werpend,
 naakt in den glans der zonnegulden leden,
 al neevlen van 't onwezenlijke leven
 vervluchten deed voor uw verbijsterde oogen.
 Sinds kende uw sterke hart geen weifeling,
 en geen gedachte in u verried den god,
 ook niet aan hem die u zijn afglans droeg.
 Maar als een vroeg-bedachtzaam kind dat geeft
 in onbegrepen edelmoedigheid
 aan de verrukking van een jongren broêr
 zijn liefste schatten, en met leêge handen
 zijn oogen luikt en de ongeslonken vlam
 der openbaring wegredt naar den droom -
 zoo gaf uw eenvoud alles wat zij had,
 en streed en viel voor een verloren zaak,
 en sterven was u 't teêr gebaar van een
 die aan den liefste 't liefste en laatste brengt,

de flonkring uwer nooit gedragen kroon.
En de éene erkenning die uw liefde won, -
aalmoes die nog de wereld weegt als goud,
maar die uw zalig zwijgen van zich wees, -
was de echo die uit 't land der levenden
droeg tot uw schim in de vallei des doods
den angstroep van den man van lust en bloed,
den duistren moordenaar van Uriah:
'lieflijker dan de kus van vrouwemond,
en wonderlijker was uw liefde mij:
ik ben benauwd om u, o Jonathan!'

Zevende strofe

voor Lionardo's Johannes

Daar heb ik stilst en diepst geweend,
o tranen heller dan de heugenis
van jonkheids eerst-bewusten morgenlach -
want voor mijn oogen steeg in zilvren nevel
van goddelijkste droefenis
de doode lieflijkheid van zoo veel jaren
in strengen dienst en liefdes kuischen deemoed
doorwaakt tot al hun weedom zich verdichtte
tot dezen droom van éenen oogenblik:
onder den effen spiegel van uw glimlach
dees dood-en-levenoverscheemrend' afgrond...

Daar voelde ik achter mij den naakten glans
van witste zon, de maan van liefdes nachten,
en door de levenzoele sluieren
van onze tranen brak haar helle vuur
op donkren wereldwand in paarlen snoeren
van bleeken amethysten regenboog.

Achtste strofe

Soms als de nachten zonder sterren zijn,
zwelt door het donker voor mijn slaaplooze oogen
een groote trage hartstochtsombre maan
en schijnt de stille wereld schemerleêg
met lichteloozen violetten gloed
en drenkt mijn weerloos hart in zwoele wanhoop
van namelooze pijnen. Want ik voel
in elken nieuwen straal die mij bestelpt,
den blik van telkens andre lang vergeten
oogen die eens vergeefs mijn liefde vroegen,
en ademkorte ontmoetingen nooit herdacht
doen één voor één als sombre bloemen open
haar onvergeetlijke beteekenis...
Zóo in den vollen beker van geluk
mengt liefde voor het hart dat haar belijdt
als soeverein, zijn onontkoombaar deel
van levens bitterheid, leed zoo ondraaglijk
als peilloos schoon en goddelijk noodwendig,
en leidt het binnen in haar groot heelal,
de wereld van haar onverklaard geheim
waar in de duizellichte oneindigheid
hoogheerelijke willekeur bestelt
volkomen, ondoorgrondlijk evenwicht,
en ieder onverminderd schuldig blijft
ook wat hij anderen onthouden moet.

Negende strofe

Daar is niet één die eenzaam gaat als ik,
en geen der andren draagt zijn harts geheim -
dit donker zaad dat zwelt naar lichten bloei,
dit stomme leed dat hijgt naar luid geluk -
in zulk een klem van onverbreekbaar zwijgen.
Want als een kind, in vroegste jeugd verdoold
naar een ver land, moeder en moedertaal
alleen nog weet als felbewust gemis,
ergens achter den bleeken horizon
een lang verloren onbereikbren schat;
en als zijn hart in druk van smart of vreugd
zich uit moet spreken aan een ander hart,
keert het vreemd woord in ledige echo weder,
ijdel en dood zoodra zijn mond het sprak -:
zóo, waar ik door de lichte volten dwaal
van dit ontelbaar levendschoone volk,
wenken van de overzij der dubbele stilte
oogen alzijds mijn oogen als gelijken,
en mijn hart bonst in luideloozen zang;
maar als mijn schuwe groet hun nadertreedt,
en van hun lippen ruischt het helder antwoord,
dan voel ik hoe ik nimmer halen zal
den simplen aanslag van dien heemschen toon,
en 't teedre lied blijft op mijn lippen stom...
En andren onderwijl, als duistere schimmen,
met oogen achter schaduwmom versmeuld,
sluipen en duiken door het dichtst gewoel,
en vaak benadert mij hun half gebaar
als een dof grijnzen: 'gij zijt één van ons' -
en van hun lippen valt een heesch gefluister,

een taal waarin geen schepsel zingen kan,
maar waarvan iedere klank mijn hart doorpriet
en ieder woord mijn diepste wezen schokt,
en tranen wellen, die mijn oogen branden...
O daar is geen die eenzaam gaat als ik!

Tiende strofe

Die lichte god bemint de heimlijkheid
van jonge menschenzielen, in het donker
der teedre harten viert hij zijn geboorten;
en, wreede zegen zijnen uitverkoornen,
wijdt hij hun leven tot een zalige onrust,
één wrange jeugd van onvervuld verlangen,
één bloesem naar geluk. Verdwaasd en eenzaam
dolen zij door dit ruchtig volk waar elk
uit troebelen waan van zelfvergetelheid
puurt de openbaring van zijn poovre zelf,
en dan met loomer voet die leêge vondst
te ontloopen zoekt in altijd schaamler schijn,
tot nergens toevlucht blijft dan in den dood..
Maar zij gaan eenzaam, buiten elk verband.
Door roep van liefdeloosheid en verwijt
van zelfzucht dragen zij hun duistren schat,
levend-albasten glansdoorschenen rijven
van zulk een zuiversterke lieflijkheid
als nimmer de armoê dezer wereld kan
erkennen voor haar rijkst voldragen wonder.
Ook duldt hun jeugd den blinden kommer niet
dier goddlijk-zwangere verlorenheid,
maar doet zich zelf het smartlijkst ongelijk:
de wanhoop naar 't ontastbaar na geluk
benijdt der anderen vreemdroode liefden,
en strekt de hand naar den gereeden beker;
maar de éene teug van overkruiden wijn
prikkelst met duur van overwakkre ellende
de moede wake van hun eeuwgen droom.

En geen van hen die alle leed en vreugd
 vergeten voor den dagelijkschen slaap,
 geen maag, geen vriend, geen lief blijft him nabij,
 of spant den schijn van zijn aanwezigheid
 tot gouden aandacht die hun lijden deelt.
 In eenzaamheid van angst en zelfverwijt
 ontluiken langzaam hun verlaten oogen
 tot helderdiep ontzag en zoetste schaamte,
 de zuivre ootmoedigheid waardoor hun god
 zich openbaren kan: hun onbewustheid
 glijdt als een blinddoek weg voor hun gezicht.
 Daar breekt door dien verteederd' oogenbloei
 het witte licht van zijn onzienlijkheid
 in duizendvoudig geschakeerde glansen
 en spiegelt zich in ieder aardeding,
 en allerweeg ontvonken zijne spranken
 als sterren meerdren in den vroegen nacht -
 en hij die nergens was, is overal.
 Zoo draagt voor één verrukten ademtocht
 de ziel de wereld als haar doorzichtig kleed,
 allevend middelpunt van 't evenwicht
 oneindger sferen siddrend overdauwd
 met het vetsch vuur van haar verzaligd leed...
 Doch als een bloem, door overfelle zon
 verblind, den nacht nabij vreest en heur hart
 wegsluit voor de overdaad van licht, zoo draagt
 zij d'aanblik niet van haar verheerlijking:
 haar oogen schuw Gods vollen dag te zien
 en huiverend voor zijn verdonkering,
 dekken, onwetend dat hun eigen glans
 hem schiep, in zich de wellen weg van 't licht

waarvan hun schroom den weërschijn wil ontgaan,
en haasten tastend naar den veilgen avond
de schaduw binnen van vertrouwden droom.
En als een minnaar 't lang verloochend lief
verrast waar zij hem minst verwachten zou,
en wint de schuwheid van haar zaalgen schrik
met teederheid verdubbeld en bewijs
van volle en onvoorwaardlijke overgaaf,
zoo in de binnenkaamren van den slaap
onthult zijn duistre tegenwoordigheid
zich voor het eerst in schoonheid zoo volkomen
als geen oog langer dan één blik beleven
en geen herinnering vasthouden kan.
Straks als zij met den witten morgen waakt
en ziet de golf van levenleenend licht
de wereld overvloeden tot elk ding
gebaad staat in goudblonde kenlijkheid,
dan gaat haar iets van zijn geheimnis op,
en sidderend doorproeft haar heilge vrees
de zoetheid van het onontkoombaar lot,
het oordeel dat zij nimmer iets zal weten
zoo na als hem van wien de allichte kunde
dit smachten blijft van nooit vervuld gemis,
verlangen dat het lief niet leeren mag,
maar hem vermoedt met zulk een zuivren tast
dat nooit één schoone schijn, één teêr bedrog
met bittere schaduw van ontgoocheling
de onnaakbaarheid van hare trouw beduistert.
Zoo wordt haar korte zijn in dit vreemd land
tot een onafgebroken zaalge jacht
van telkens weêr opnieuw gevonden worden,

gestâge ruil van schoon voor eeuwger schoon,
armoê voor rijkdom, wisslende eb en vloed
van liefde en wederliefde - en onverlet
begroet haar glimlach als een nieuw revier
de schemerdiepten van den jongen dood.

Elfde strofe

Wij hebben nooit uw bonten dans gestoord:
wij spelen enkel met wie tot ons komt.
En ons geheim is een van woorden niet,
maar van lang zwijgen; enkelen van u,
die heel den dag de koelheid onzer handen
gevangen hielden tot door d'avonddauw
de witte sterren glansden op de lucht,
bespiedden diep in bedding onzer oogen
van vreemd geluk het fijn en sterrend goud.
Want wij zijn andren. Of de zomerzon
ons trekken dekt met haar doorschijnend brons,
het aangezicht van onze zielen bleef
een onaantastbre goddelijke bleekheid.
Want duizend dooden zijn wij u ontstorven,
en duizend pijnen hebben ons herboren
tot schaduwloozen zilvergaven ernst
en dezen glimlach die van lach en tranen
de niet oplosbare verbinding werd.

Twaalfde strofe

Als het straks zomert op de weerd, en wij,
 kindren van vroegste lente, er niet meer zijn,
 maar deze prille was van geest en bloed,
 de broze vleugen van een eeuwger drift,
 vervold staan tot een oogst van nieuwen bloei,
 wezens die even sterk als teeder zijn,
 zoo teeder-sterk als onze hoogste droom, -
 dan kunnen wij niet gansch vergeten zijn:
 de droom die zwaar in ons van toekomst is,
 keert zwoel in hen en geurig van verleden:
 de schoone weemoed van hun rijp geluk,
 die spraakloos blijft bij eigen overvloed,
 raakt met herinnrings onbewusten tast
 het lang verstilde speeltuig onzer harten,
 en door ons trilt in doods bezwijmenis -
 o zoetste erkenning die ons wekken kan! -
 het lavend lied van hun verinnigd leven:
 de teedre klacht dat al hun zomerdagen
 niet meer zijn dan onze éene lentenacht.

Dertiende strofe

Zoals de sterrekundge den komeet,
 de glorie die aan d'einder van zijn jeugd
 den vasten gordel van de sterren brak
 en trok zijn vreemde vore rond den haard
 der zon en door de verontruste rei
 der volgzame planeten tot hij weêr
 onderdook buiten de overzienbre kolk
 van deze wereldbuurtschap, onvermoeid
 met zijn berekeningen achtervolgt
 den blinden tocht door d'ongepeilden aether
 voorbij de eilanden van de sterren en
 de vage sluieren der nevelvlekken -
 en eindelijk op den voorbesomden dag
 herrijst uit de ademlooze oneindigheid
 de fonkelgouden kern, de vuren sleep:
 zoo zag ik in dit leven u weêrom,
 die, van uw goddlijke opdracht onbewust,
 mijn vroeger pad in stralend zwijgen kruiste,
 een vreemde als nu, die gaat uws weegs gekleed
 in onbenaderbare heerlijkheid,
 en al de banen waarop menschezielen
 elkander vinden, wijken langs u heen,
 en tot u is geen tijdelijk verband.
 Niet weten zal ik wat ik voor u was
 één opperst oogenblik noch uw aandeel
 in dees voor de eeuwigheid behaalde winst

van zekerheid die nu bezegeld is,
de uitkomst van zooveel doorgepeinsde nachten,
de eindvondst van eenzaamheids verrukkingen,
de slotsom van harts felste hypothesen,
de zaligheid waaraan ik moet vergaan.

Veertiende strofe

O zegen van armoê,
onuitputlijk gemis!:
naakt en nooddruftig,
dorstig en hongrig zijn
zoo vele jaren
om in den einde
bekleed te worden,
gedrenkt en gevoed
door deze zuivere,
eeuwengeduldige,
goddlijk genadige
mensenhanden.

Dit te voorweten
is uitverkorenheid:
nimmer aan ander
bezit of verwachten
prijs te geven
den zaligen honger -
dit te voorweten:
wat vóór de wording
van hemel en aarde
voor mij besteld werd,
mag ik ontvangen
enkel als aalmoes
uit zulke zuivere,
eeuwengeduldige,
goddlijk genadige
mensenhanden.

Vijftiende strofe

Dan treedt gij met den avond binnen tot mijn eenzaamheid
zoo onvoorspeurlijk als door kristallijne schemering
de sterren openstralen in de diepe hemelweê,
en rond den afluans van uw oogdoorblonken aangezicht
verdiept de donkre oneindigheid tot siddrend fulp,
en achter het bedwelmend klaatren van uw ranke stem
ruischen de sferen en der stilten tijdelooze slaap
in zijn afgronden keert zich om en gaat te murmlen aan,
machtlooze vloed van verre barensmoede wateren,
en al de duisternissen en het zwijgen van den dood
heeft deel aan u en leeft in de vervulling van zijn droom.

Zestiende strofe

Door alle levens heen herkent de ziel
dezelfde donkre doodnabije huivering...
Het was op de Altis waar een eedler bloei
van menschekindren aan der heuveln voet,
beschaduwde door de blankbezonde wolk
van marmren goden en vergode helden,
de kom van 't dal met heilige aandacht vulde.
Want zooals avondwind in zwijgen uitvloeit
tusschen de pijnen, zoo bezonk de stilte,
nu voor den laatsten keer de blanke vlucht
van Hellas' jonge knapen rond de bocht
van 't stadion zwenkte... Toen gelijk Eooios
zich losmaakt uit den zilvren morgennevel
en zuivernaakt opglanst in 't huivrend blauw,
zoo droegen uwe voeten u vooruit
ver voor den rappen drom, en stralend eenzaam
schouwden mijn oogen u als nooit tevoren,
als zonk de wereld van ons als een kleed
en gij alleen bleef met me in 't gouden licht
verroereloosd tot eeuwig aangedenken...
Maar door de jonge manschap waar ik stond
verruichte 't murmelfluistren der bewondring,
en donkerde den weerlooz' oogenblik
van die verrukking, en ik zag u niet;
want huivrend zonk ik weg in blinde kolk
terwijl de donder van den bijval uitbrak
en naar de verre stille passen rolde.
En als een ijle blanke vogelstem
door 't donker bruisen van een waterval

dauwde in mijn oor deeszelfde zoete zang
van troost zooals alleen een god bedenkt:
'wees niet bevreesd: geen heeft gezien dan gij;
en niemand deelt uw schat of rekenschap.'

Zeventiende strofe

Dit is uit alle
wereldsch bezit de
simpele bruidschat
dien ik u aanbreng:
wat mijn verlangen-
duizelende oogen
in hunnen opgang
tot uwen aanblik
vonden verstrooid aan
eeuwige schoonheid,
redden aan onver-
vreemdbaar goed.

Weinige zuivre ge-
regene parelen
die voor den glans uwer
oogen niet kwijnen:
vroeg in den lichtenden
morgen der kindsheid
hief mijn onnoozelheid
de eerste aan de stranden der
spieglende levenszee;
laat in den avond
van eenzaam gisteren
gleed de allerlaatste uit de
huivrende weelden der
sterren bebloesemde
windlooze hemelen
neêr in het zalig geduld van mijn schoot.

Nu dat ons heden,
nu dat ons morgen
ruischt als zijn eindelijk
eindeloos amen,
neem als uw deel uit mijn
zalige handen het
glinsterend snoer van ver-
vulde beloften,
de uurlijks geprevelde
krans van verlangen,
al mijner sterflijke
dagen winst.

Achttiende strofe

Niet langer zal ik hier een vreemdeling zijn,
maar eindelijk woning maken in dit land
waar Gods beloofde schoonheid opging als een ster
en daalde in vuren regen; en mijn mond
at van der aarde vruchten die, gedrenkt
in verschen vlammdauw, mij lijf en ziel
laafden en sterkten zonder onderscheid.
Nu zal ik wonen hier waar dag en nacht
voortaan schatplichtig zijn aan ons geluk,
en ieder uur zijn goud' en zilvren ooft
volrijp en levend inbrengt; en ons hart
zal eindelijk rusten van verlangens tocht -
Zoo zon ik in den jongen overmoed
van uw bezit, maar aan het zand der kim
zeï de avondzee der stille oneindigheid
haar boodschap klaar en onherroepelijk:
'de tijd heeft uit, en de eeuwigheid begint...'

Negentiende strofe

In dezen ijver die geen schaduw duldt,
waar elk aan 't naaktst en zuiverst zelf alleen
de volle zon van d'anders liefde gunt,
bleef ons geen dekking tegen werelds kou
en 't donkre gloeden van onz' eigen brand
dan 't wederzijdsch en dubbel-eeinig kleed
van glimlach die op glimlach antwoord geeft...

O broos en onverbroken evenwicht
waarvan de roerelooze vleugelen
de opvaarten van ons stil verrukken dragen
boven den afgrond der vernietiging:
cirkelende melkweg die de wereld vangt
in zijn omarming en haar donkren schijn
doorklaart en wegwischt in zijn effen glans
ten baren spiegel in wiens huivering
der zielen aêmloosheid zich zelf herkent
en zich verliest in zaligend vergeten
waar de éene ophoudt en de andere aanvang neemt.

Twintigste strofe

Van jongs af was mij deze Schaamte na,
 maar nimmer lief: zij hield mij als het kind
 dat ik al leek, dat liever zweeg dan sprak;
 en bij de luide dwazen wier gegons
 de stilte stoorde, die mijn jeugd voldroeg
 tot dit bewustzijn van onzegbaar leed
 en onuitsprekelijker zaligheid,
 ging door voor aandachts overgave
 het strakke wachten tusschen hoop en angst
 of ooit van uit hun glanslooze onrust één
 vonk spranken kwam in den gitzwarten schat
 van hartstochts grondeloos gebedden nacht;
 of ooit de loome misten tusschen ons
 oplichtten voor den dauwverglansden morgen,
 dat eindelijk de stomme leeuwerik
 van mijn verlangen tot verstaanbaarheid
 omhoog mocht wieken en 't allicht verband
 waar enkel liefde in schoonheid zich verluidt
 en bij der zielen zuivre samenspraak
 Gods eerlijk zwijgen toehoort als getuige...
 Eer dan de donkre drift van ongeduld
 haar staamlend tij over mijn lippen stuwde,
 en aan de wreedheid van hun wanverstand
 de weerlooze onrust van mijn zoet geheim
 verraadde, rees zij in het zacht gezag
 van een die beter weet en niet verwijt,
 en als een oudere bezonnen zuster
 nam zij mijn hand en bracht mij veilig thuis
 binnen de zilveren verzekerdheden
 der sterrenachten, en zij leerde mij

dit fluisterpijpend lied dat zuchten vindt
voor elke vreugd en iedre pijn en geeft
ze meê met 't suizen van den nachtwind naar
het wakend oor van verst verwante zielen...
Hoe lang al ken ik haar! Zij bleef dezelfde,
en hoeveel jaren ben ik nu haar oudre!
Maar naar onze omgang mij vertrouwder werd,
te zeldner komt ze en eerder gaat zij heen
als een die veelal elders bezig is.
Nog is zij altijd met mij zooals vroeger,
als op den duur van 't winterlijke zwijgen
de stilte dreigend wordt, wjl op de bergen
Gods hand den dauw inhoudt, en laat mij niet
vóór met den luwen wind de dooi invalt
en allerwegen langs de hellingen
de beken ruischen door den lichten nacht.

Een-en-twintigste strofe

Hoe zal ik u uitzeggen naar gij zijt,
 hoe 't wonder van dees schaduwloozen bond
 verbeelden in doorzichtgen klank van taal
 die openbare uw onuitspreeklijkheid
 aan 't hijgend luistren van den bleeken nacht,
 aan 't murmlend vragen van de groote zee,
 aan het blind ongelooft van dit arm volk...?
 Ik zie geen beeld en geen gelijkenis...
 De schoonheid dezer wereld vóór uw komst
 had ik zoo diep bemind dat haar gelaat
 geen zweem van heimlijkheid voor mij behield;
 en met den wind die opsteekt en verwaait,
 zong ik van oogenblik naar oogenblik
 haar naakte gloriën; de lieflijkheid
 van aarde en zee, van zon en maan en sterren
 troostte uw gemis tot schijn van stil geluk,
 als van beminden zoon een teedre moeder
 de zwellende onrust in haar armen sust...
 Daar blijft geen beeld en geen gelijkenis...
 En toch, ik weet dat ergens in het graf
 van glansdoordwaalden nacht van d'aanvang aan
 twee eenzaamgroote kinderlooze zonnen -
 zij schijnen van hier uit één vaste ster -,
 vervoerd van eerst en nooit verstoord verrukken,
 rondom elkanders schoonheid wentelzweven;
 en niets van al wat buiten hem bestaat
 vermoedt haar glansverblinde dag.

Twee-en-twintigste strofe

Eén goddlijke afgunst hield mijn jonge nachten
bleek in het donker van bewondring wakker;
nog staat ze, een wolk van zonneklare wanhoop,
boven den dag van ons geluk -
benijden ook de goden niet
de menshekindren om den schoonen dood? -:
te sterven, lief, zooals Aristogeitoo
die door den korten bloederooden schemer
van eeuwgen roem naar eindeloozen nacht
omhelsde met zijn zwijmende armen
en streelde met zijn duistrende oogen
den met hem meê versterwenden,
den laatsten glimlach van Harmodios.

Drie-en-twintigste strofe

Golden wij niet eerst voor uitgeworpen?:
 deze zelfden die ontstegen
 tot de zuivre zonnepaden
 zweven boven werelds bonte landen,
 en door waasvergulden nevel
 onder onze lichte voeten
 beuren bloemen allerwegen
 op haar open blinde harten,
 en als groeten uit een ver herkenden
 langverleden droom te hooren
 reikt tot ons de fluistrende adem
 van het schoone nooit vervulde leven:
 'gistren waren wij bijkans gelukkig -
 morgen zullen wij gelukkig wezen...'

Tranen als onsterfelijke kussen,
 tranen als geen menschekindren weenen
 blinden ons verheerlijkte oogen,
 dauwen naar de bloemen aan ons voeten,
 en in glansverdoofde snikken
 smoort onze eigen
 stem die tracht haar
 na te preevlen:
 'gistren waren wij bijkans gelukkig -
 morgen zullen wij gelukkig wezen...'

Vier-en-twintigste strofe

Deerlijker gekneusd, wreeder gehavend,
 maar nog rein van oogen en van handen -
 door de dichte wouden van den wanhoop,
 over de uitzichtlooze toppen
 van berustings ballingschappen,
 uit de witte hevelingen
 der verrukking -
 treden wij tot deze dalen,
 deze weeldebloeiende valleien
 van den rijpen, levenwarmen deemoed.

Uit den korten doodnabijen zwijmel
 van den laten vlamendoop herrezen,
 wegverloren en geborgen
 in de oneindige verwonderingen
 van het ziend geluk,
 toekomst en verleên vergeten,
 ademend de zuivre teugen
 van het aldoorzichtig oogeblik,
 gaan wij door Gods eindelooze tuinen
 als zijn voorbedeelde hovenieren,
 en het rondom pooplend leven
 werd onze eigen harteklop.

Hier is zaligzijn de volle wijze
 van aan anderen zich weg te geven:
 duizend teedre nooit-vermoede plichten
 wachten ons gelukdoorbeefde handen,

en de liefdeblinde lampen onzer oogen
stralen in den schemer der spelonken
over donker onbewuste wezens
de beloften van zijn nieuwen dag.

Uit onze afgezonderde eeuwicheden
in dit zoel verband vertijdljkt,
voelen we over ons verglijden
dag en donker
als den opslag zijner oogen,
zijn onmiddlijk welbehagen
over dit gelukgebrijzeld leven,
dit geleidelijk versterven,
dit gemeenzame verbloeden
naar den stillen dood.

Vijf-en-twintigste strofe

Wij de geroepen getuigen van wankellooze verschijnslen
staamlend de tijdljike namen van ongelijkwaardige beelden
naar den verschemerden weêrschijn van onze voorbijgaande oogen
hier in de wankele spiegels van niet te benaderen schoonheid:
meest de verdekken der wolken besloten of schaduw-verheerlijkt
drijvend voor meren van zon en van maan, en eindlijk de sterren
glanzend en ruischloos verkolkend tot onoverkoomlijken maalstroom -
wij de geroepen getuigen van wankellooze verschijnslen
bouwend van stilte naar stilte de bruggen van bijna verstilte
klanken, die storten ineen tot een onvergetelijke echo,
telkens beginnend opnieuw ons zelf noch andren verstaanbaar,
wij die niet kunnen berusten bij dit ons eenig gemeengoed,
stemmen van wind en van zee, die zijn enkel aanhef...

Zes-en-twintigste strofe

Doch de dagen die ons blijven,
bindt in deemoeds dienend' ijver
mij aan deze eendagelingen
de verheimlijkte gelofte
eener nimmer goed te maken,
nimmer te bekennen schuld.

Die den schat vindt in den akker,
zal met den bezitter deelen -
Wie vermag aan willoos blinden
in de toegemeten uren
tusschen schemering en schemer
deze waarden zelfs te duiden:
wat zijn eigen ziende nooddruft
rooft en redt als stralend erfdeel
van toekomstige verkoornen? -
Zoo sloop wel Buonarroti
door het avondlijke Rome
tot hij vond de ruwe grondstof
voor zijn wonderbare goudkunst
waar in slop of in taveerne
Luigi Pulci zong en danste;
en hij zat als een verwezen,
in den zienden droom verloren...
Maar de vroege zomermorgen
zag hem op de hooge stelling
voor het fresco ter Sixtjnsche,
hoe hij waagde te benaadren
met één siddrenden penseelstreek
't nooit voltooid gelaat van God.

Zeven-en-twintigste strofe

Als gij mij teêrst en innigst wilt gedenken,
wijd mijn gedachtenis mijn liefste bloemen,
de menschenoogen die ons openbloeden:
gedenk de kinderen die wij voldroegen...

Gedenk de kinderen die wij voldroegen,
de wreedverworpen vreemde nestelingen
wier dagschuwe oogen en verdroogde lippen
naar laafnis tastten, die zij thuis niet vonden:
gedenk de kinderen die wij voldroegen...

Gedenk de kinderen die wij voldroegen,
de geurgelokte bijstre zwervelingen
die op hun lichtgewiekte voorgevoelen
binnen den bloei van onzen hof zich redden,
en in zijn eeuwigheiddoorluwde schaduw
genazen van den breuk der jongste herkomst,
en bloemherboren zich tot ons beleden -
als gij mij teêrst en innigst wilt gedenken,
gedenk de kinderen die wij voldroegen.

Acht-en-twintigste strofe

Altijd voelde ik, lief, me een kind van d'avond:
 naar den heldren weemoed zijner oogen,
 de innigkoele streeling zijner handen
 ging mijn onbewust verlangen
 onvoorwaardlijk hartdiep open,
 en ik vond hem wachten aan het eind der dagen
 als een kind dat van zijn spelen thuiskomt,
 vindt zijn vader.

Niemand anders leerde van dit leven,
 dezen luttlen en oneindgen rijkdom,
 mij de zuivre vaste waarden:
 nooit behield ik uit den buit der dagen
 iets van 't vele dat zijn eerlijk zwijgen,
 dat zijn onweêrsprekelijke glimlach
 waardloos afwees...

Nooit nog bleef ik zóo lang met hem samen...:
 hoeveel dagen is het nu al avond?...
 want mijn handen steunen in uw handen,
 en mijn oogen rusten in uw oogen,
 maar als een wiens opgeheven aandacht
 in twee droomen tegelijk zou zweven,
 beiden even schoon en onbewijsbaar,
 even werkelijk-onwerkelijk,
 ben ik al den tijd in zijn gemeenschap,
 weggezonderd waar gij niet kunt komen,
 in ijllichten blankgetenten vrede.

En het weinge dat ik al dees jaren
meêdroeg als mijn liefgewonnen vreugden,
wat wij zonder schade deelden,
evenzeer uw eigen als het mijne,
al wat 'k achterlaat en meêneem,
straalt onaangetast in dit lang zwijgen,
bleekt niet voor den toets van zijnen glimlach, -
en daar is geen nood dat uwe dagen
ooit verblinden
wat mijn nacht niet dooven zal.

Negen-en-twintigste strofe

Als in den schemer van uw eenzaam leed
een nieuwe zon, een andre maan
duurzamen dag of nacht zal stichten stralender
dan dit verdonkerd hart vermocht,
dan zal de rust van mijn vergetelheid
door niets gestoord zijn dan den glimlach
van een die even in den blinden droom beseft
hoe in het verre land der dagen
zijn liefst bezit beveiligd is. -
Doch als één oogenblik uw bijster hart
verweifelt in zijn vast vertrouwen,
wanneer uw voet mocht wanklen uit het spoor
van dit geluk,
dit rechte pad dat onze nooddrift vond
naar God,
dan zal uit moede windslen van den dood
mijn machteloosheid heffen
ijdel gestrekte handen
en oogen die niet weenen kunnen,
en met u lijden,
en bij u zijn.

Dertigste strofe

Naamloos en ongekend,
 niet meer dan eener vrouwe zoon,
 zoo moge ik slapen ergens in den schoot der aarde,
 naakt in het ragge purper dezer liedren,
 de flarden van 't scharlaken kleed der schande,
 dat nooddruft heeft aanvaard, geluk niet afgeleid:

zoo laat mij bij u zijn herdacht,
 geslaafde knechten, in dees wreeden krijg
 die leven heet,
 gezweept door den almachtgen nuk
 van onverbiddlijken onzichtbaren tyran:

zoo laat mij zijn herdacht,
 een kind, een knaap die voor uw oogen viel,
 voor wiens verbleekten glimlach uwe handen,
 ontroerd van onbegrepen eerbied,
 dolven een haastig en verloren graf.

Andere verzen

Ween niet...

Ween niet; want leed en weenen zijn voorbij.
Wij weenden niet op d'eindeloozen tocht.
Daar was geen tijd voor omzien, maar door dorst
en honger en uitputting en nachtangst
hielden wij vol en bleven eerlijk trouw
aan onze eerste afspraak: bracht ons de echo niet
den woordelijken nazang van 't refrein,
of allen allen volgden? Hier in 't end
stokt in ons keel verlangens helle lied
voor 't zware zwijgen van bereikt geluk,
en geen-van-al die meêkwam of ons bijhield...
Ween niet; want leed en weenen zijn voorbij.

Nog voor der oogen...

Nog vóór der oogen verste weêrlichten;
 nog vóór der bliken eerste bliksemvonk
 verschroeiend oversprong en naakt en ledig
 het aanschijn dezer wereld liet
 tot haar volledige herwording;
 nog vóór der woorden flauwste rommeling
 boven hun weêrgalms dooven donder
 verstaanbaar opklonk - was 't een stom gebaar?
 een van zijn almacht onbewuste
 handstrekking? in uw eigen diepte
 de aardschok van nooit nog onderkend vermoeden?:
 ver onder d'ongepeilden schoot
 der rimploosvlak verbaasde roerselen
 doorsneed doelvast bestierde ploegschaar,
 't weêrhaakgeschaarde tasten
 van blinde levenhongerende wortelen,
 den vleesch-en-bloedgevoeligen
 afgrondlijken oerbodem van mijn wezen
 en ankerde elke hemelopen kans
 van zwaarte-ontvleugelde opvlucht
 voorgoed in de onuitputtelijke kaamren
 van aardes donkre levenskracht.

Laat aan mijn nederlaag...

Laat aan mijn nederlaag geen twijfel over!
 Niets liever wil ik dan verslagen zijn!
 Een zegevierder was ik hier tot nu,
 die leek wel nimmer moe van overwinnen
 en steeds tot nieuwen kamp krachtvaardig en bereid...

Lag niet de wereld weerloos als een buit
 voor dezen jongen hoogheerlijken glimlach,
 het stralend onbewogen masker voor
 ondragelijke pijnen,
 de ruggelingsche martelbeten
 van achterhandschen afval en verraad?...

Mag ik, in onmacht neêrgelegd door wonden
 voor in de borst, in eerlijken strijd
 ontwapend en ontmomd,
 met dezen dageraad van nieuwe horizonnen
 nu eindelijk tot nooit behaalde morgenkracht
 genezen?:
 wat menschkind kan alleen
 van uit zijn eenzaamheid
 de hemelen vermeestren?
 of van zijn eigen eindloosheid
 de donkre diepte
 veroovren,
 vóordat hij eerst met zijn gelijke
 van man tot man zich mat?

Gij moet mij wel beminnen...

Gij moet mij wel beminnen, en daar is geen ontkomen,
nu dat de nachtegaal voluit heeft ingezet
den teederroekeloozen, den hemelstormend' aanslag
die hoop en wanhoop tergt tot één verbeterd bond:

alle onervulde zielen die hier gedaante namen
in den beloken ban van ééndagscreatuur,
ontsteken en ontlaaien in kleurgebroken vlammen
van bloeibekoelden gloed en bloeddoorschenen nerf:

in zelfvergeten opgang ter mededoogenlooze
onverantwoorde keur en naar het speelsch geweld
van 't onontkoombaar dreigend en dralend zomeronweêr
dat allen bloei verdelgt en spaart de bloote vrucht:

of de ingreep van Gods vingren, door derenis gedreven,
uit zooveel veegs en schoons één ongekreukte bloem
genadig mocht behouden en onverderflijk bedden
in het getijdenboek van zijn gedachtenis...

Gij moet mij wel beminnen, en daar is geen ontkomen.

Dit is van liefde...

Dit is van liefde maar het doorgangshuis.
 En toch, steek al de doffe lampen aan,
 en laat de vensteren onafgedekt,
 en uit den armelijken bundel stel
 den baren luisternaakten schat
 van haar vertastbaarde symbolen
 in 't wrakke licht op. Daar is wel geen kans
 dat deze in ons vertijdelijkte zending
 haar mag belijden of ook maar verraden
 aan de moedwillige verblindheid van
 die hier in ragversleten hulselen
 van kostbren schijn en ceremonieel
 haar veile namaak dekken. Wat zijn wij
 dan mogelijk voor die na ons komt, een sein,
 een schichte vingerwijzing door zijn nacht?
 Of (dit in elk geval!) voor de achterblijvers,
 om teêrste hoop bedrogen menschenoogen
 die stervend breken aan den berm der wegen,
 beroofd en uitgeschud van elken droom,
 nu liefdes droom in hen verduistren moet:
 een korte vaste kaarsevlam van troost
 dat ergens liefdes licht één oogenblik
 in armste harten veilig stond geluchterd,
 en dat zij zelf niet gansch en al vereenzaamd
 wegdooven in den wreedden zucht
 van deze wezenlooze vaart.

Mag ik...

Mag ik uit de wilde spelen
 van dit wisslend licht en donker,
 uit den wanklen op- en neêrgang
 der verbloeiende getijden
 niets dan u en u alleen onthouden
 in uw nimmermeer te grijpen
 stralende onafhankelijkheid?...

Kan uw ijver niet gedoogen
 dat u iemand buiten mij zou weten?
 Alle donkre smartdoorschaûwde woorden,
 elke goudverdiepte foelie,
 iedere achtergrond waartegen
 u herinring poogt te bootsen,
 lost zich op doorschonen van uw glimlach,
 en gij zijt niet te verraden
 voor het oog dat licht aan schaduw,
 voor het hart dat liefde aan haat bewijst...

Onvoorwaardlijk, zonder omzien
 aan de weerld ontleefd en al haar waarden,
 naakt en uitgeschud van al haar middlen,
 naakt en uitgeschud van al haar wonden,
 hier ontvoerd waar met haar pasmunt
 niets en niets valt te bereiken, -
 ach wat zou ik van en voor haar armoê
 moeten redden?
 en wat blijft er te vergeven
 voor wie al vergeten heeft?

Nu is het werk volbracht

Nu is het werk volbracht, nu komt de rust...
 Ten laatste doorgebroken staat de wand,
 de blinde ringmuur, in een eng diep venster
 op deze witte glansverzade stilte,
 doorzichtigheid voor oog noch oor te peilen,
 waarin de regelmaatge brandingslag
 van onbestembre zee zijn rustge ruisching
 verzucht uit onaandoenlijk diepen vrede
 met zulk een zuiveren gelaten klem
 dat werelds opzet en zijn rep en roer
 joelt aan ons uitgevallenen voorbij
 verschimd en leëg van elk bestaansbewijs
 en van den geilen stekel van zijn hinder
 met éenen slag ontzenuwd en ontnerfd...
 O armoê die van Gods oneindigheid
 niet dan één ademhaal opnemen kan...
 In zalige vermoeidheid zinkt het leven
 in ons inéén, een machtloos zich-begeven
 in een begeertedoode afwezigheid,
 wegmatting uitgeput van elken droom,
 van elk houvast - en vóór wij 't weten, reppen,
 bezig in losse koorts buiten ons om,
 zich onze handen als vereend vervreemden,
 en daadlijk staat het nauwe raam gedempt
 en afgedekt, gesloten en geruit,
 een teêr-doorgrondlijk vastgelegd vizioen,
 met al de bonte flonkerende scherven
 die langs den weg gedwongen voorkeur raapte,
 brokken en splinters der vermalen schelpen
 van nimmermeer bezonnen Grooten Vloed.

Nu weet ik, lief,...

Nu weet ik, lief, waar 'k aan bezwijken moet;
 wat ondermijnen en oplossen zal
 met zijn onweerbare doorwoekering
 den hoogen bond van ziel en geest en hart,
 gedoopt hier in dit tijdelijke bloed
 tot zulk een hechtgevoegd manbaar geluk,
 dat nooit een open aanslag van den dood
 het overmogen en verweldgen zou...:
 dit onvermijdblijk lijdelijk,
 dit zienderoogen machtloos meêbelevē
 van schoonheids onverstoorbaren heropbloei
 en reddeloos verloren lenten
 binnen de dreiging, in de klem van haar verval,
 zomer en herfst en winter tegelijk,
 al namen voor éenzelfden ondergang
 van altijd nieuwe zielen die in oogen
 ontsluiten haar gevleugelde ongereptheid...
 en telkens telkens bijna ons bezinnen
 op wat wij ergens zeker weten
 veilig in zijn onvindbaarheid,
 't verlossend woord dat brak in duizend echo's,
 den éenen zelfden heiligen naam van liefde,
 verloren in de spraakverwarring,
 den dooven chaos aan den voet
 van Babels prijsgegeven torenbouw.

Ik weet, als ik zal liggen in den dood

Ik weet, als ik zal liggen in den dood,
 gebonden in zijn eerste roerloosheid,
 dan zult *gij* rijzen in uw lichtst gezag
 gelijk de nieuwvervulde zomermaan
 in 't Oosten opvaart vóór de dag verglimt.
 En iedere andere aanspraak en verband,
 al wat den schijn van vaste sterren won
 aan onzen aardschen hemel, deinst terug
 binnen den wijden opgedrongen ring
 waarin de wereld-en-haar-kindren stuwt
 vrees, afgunst, haat, verhuicheld zelfbehoud,
 tot gaaf verbijsterde aandacht overstomd
 rond de eenzaamheid en d'ongenaakbren nood
 van die langs treden van geluk en leed
 uitstijgen naar den opperst schoonen stand
 van nooit meer te vergeten sterfelijkheid
 en eeuwgen naroem. Op mijn wrangen mond
 zullen uw warme lippen zegelen
 onze afspraak die dit leven overduurt
 naar alle kanten als Gods kiemend wonder
 breekt uit zijn tijdelijke verduisterdheid.
 Dan voor uw oog zal mijn geloste ziel
 verschieten haar rechtstreeksche helle baan
 naar waar zij in de oneindigheid ontvlamt
 de nieuwe vaste-lamp van haar geduld.
 En voor het blinde hart dat ziet en weet,
 ligt heel de duur en de afstand die ons scheidt,
 als éene vaste schrede, één ademtocht...
 Zoo kuste Konradijn den dooden mond
 van Frederik van Baden.

Driehonderd waren wij...

Driehonderd waren wij, en bleven wij,
 volle driehonderd, nu wereldverstrooid,
 van jongsten naam en toenaam, volk en taal
 onkenbaar vreemden, die elkander vinden
 in dit land van schijnheilge ronselaars,
 waar allen met hun andre looze leuzen
 partijmoord stichten en de jonkheid deelen,
 blij en bevredigd als om een stuk brood
 een kind zijn lijf en ziel aan hen verkoopt
 door valschverloggen lippen; waar de drift,
 de schoonheid van elk gaaf vernieuwd geslacht,
 de blanke lijfsbloei en het oogenvuur
 van heilgen durf en offervaardigheid,
 gebonden aan den staak der pijniging,
 met overleg gemarteld en doorwond,
 wordt leêggebloed of onheelbaar verminkt
 tot levensnood en doodsrees... O en dan -
 uit diepste etinnering gepijnde honing! -
 in den doorbroken klank der stugge spraak
 in staamlende verrukking ons bezinnen
 op onze eenparige afspraak en gelofte
 van nooit den glans van Hellas te overleven
 in den voornacht van onzen eersten dood,
 van Chaironeia, waar wij allen bleven
 opnieuw gezaaid in den Boiootschen grond.
 Telkens weêr stijgen we uit het hart der aard
 rijp en gereed over de duistre wereld
 samen te breken als een loopend vuur,

kortstondige in zichzelf verteerde brand
van mannenmoed en schoonheid, op den wenk,
den eersten oproep onzer vaderen
Epameinoondas en Pelopidas.

Vergeef...

Vergeef dat ik niet eerder u herkende,
 niet daadlijk in uw adems kussen proefde
 de lentegeurge levenkruidge kracht...
 Zoovelen waren doorgaans tusschen ons,
 en uw gelaat dat voor een oogopslag
 boven de lage wolk van het gewoel
 zijn tweelingsterren naar mij openlichtte,
 leek wel voor een als ik niet te benaadren
 zonder de gunst van duizend middelaars
 met valsche schaamte en klein verraad te koopen...
 En toch, alleen dit heimelijk verband,
 zoo twijfellichte en onbewijsbare afspraak,
 was al ziels leeftocht op den langen weg,
 den onvermoeiden tocht die jaar aan jaar
 uw onberekenbaren ommegang
 bijhield van opgejaagde rust naar rust
 in onbereikbaarheids beschaamd contact;
 en nooit bezonk in den bekorten slaap
 het troeble jachten van denzelfden droom...
 Maar als voor 't laatst uw avondlijke gang
 zijn inkeer nam tot den olijvenhof,
 en in het opgeschrikte fakkellicht
 uw ongenaakbaar lijdelijke mond
 besmeurd werd met het slijm van het verraad,
 dan viel de doodlijke vermoeyenis
 over mij als een roover in den nacht,
 en als een ingegraven dier verzonk
 ik in den tijdverloren winterslaap...
 En waakte straks ik met den scherpen trek
 van uitgevasten levenshonger op,

dan vond mijn zoeken op de zomersche aard
geen spoor van u, geen troost en geen belofte,
niets dan een onweêrlegbaar wrang relaas
van duisternis en bloed en hoon en dood,
en een vereenzaamde verheerlijking
achter de zerkbezwaarde deuren van
de strakke hemelen; een leêg geteem
van stemmen op haar voozen galm verliefd,
een raadselig gezoem van lijkgebaar
druk in de weer om eindelijk 't leven zelf,
het onaanrandbare, in te spinnen in
het gif van eigen afgestorvenheid,
hing als een dompe mummelende mist
over het sprakeloos geslagen leed
der duizenden eenvoudigen en 't valsch
strakuitgestreken masker van die sluiks
doorgingen met hun onverstoorbaar spel
en gristen onderling en dobbelden
om Judas' weggeworpen zilverlingen...
Mijn opgejaagdheid kwam tot rust noch duur
noch tot de wanhoop van het vol besef,
maar dreef slaapwandlend zonder her of der
met al de dagen en de nachten meê,
totdat van klein en onverhoopt houvast
de toegestoken vingerspits mij greep,
en 'k zag in bloem of stralend kinderoog
den onmiskenbaren vertrouwden schijn
van uw verlichte schaduw, en ik wist
dat niemand anders dan gij zelf alleen
daar levendauwend waart voorbijgegaan...

En dan werd overal uw voetstap groen
van onbekend zoetrokig lentekruid,
en hier en ginds verlieten kinderen
en wonderlijk verdwaasden huis en goed
en lief en maagschap, en een wild gerucht
groeide aldoor sterker uit zijn tegenspraak,
dat gij, geen dagreis ver, moest zijn gezien
met uw gewonen sleep van jongeren.
Pas in den uittocht der weejammrenden,
van kranken en melaatschen, sloop ik meê
en vond terecht mij op mijn oude plaats
voor 't eigen nooit verouderd avontuur...
En nu de wereld in haar blinde klem
mij heeft gebroken, en ik weerloos lig,
geschonden en tot machtloosheid vermaald,
en zonder hoop of wil tot vreemde hulp,
nu heeft uw derenis mij zelf gemist
en mij alleen gevonden en geheeld
in dit gaaf zwijgen dat geen einde neemt
en waarin niets niets bleef onuitgezegd...
Ja, ga mij voor... Ik kom u veilig na
om zooals altijd met u saam te zijn...
Belooft mij niets... Ik kreeg meer dan mijn deel...
Ik was mijn uur met u in 't Paradijs.

Beginregels

Aan sombren spiegel van zwoele wake	1
Als gij mij teêrst en innigst wilt gedenken,	40
Als het straks zomert op de weerld, en wij,	20
Als in den schemer van uw eenzaam leed	43
Altijd voelde ik, lief, me een kind van d'avond:	41
Daar heb ik stilst en diepst geweend,	11
Daar is niet één die eenzaam gaat als ik,	13
Dan treedt gij met den avond binnen tot mijn eenzaamheid	24
De dagen lengen ongeteld tot weken;	6
Deerlijker gekneusd, wreeder gehavend,	36
Die lichte god bemint de heimlijkheid	15
Dit is uit alle	27
Dit is van liefde maar het doorgangshuis	51
...och de dagen die ons blijven,	39
Door alle levens been herkent de ziel	25
Driehonderd waren wij, en bleven wij,	56
Eén goddlijke afgunst hield mijn jonge nachten	34
Gij moet mij wel beminnen, en daar is geen ontkomen,	50
Golden wij niet eerst voor uitgeworpen?:	35
Hoe weet ik u, mijn jonge stille prins,	9
Hoe zal ik u uitzeggen naar gij zijt;	33
Ik weet, als ik zal liggen in den dood,	55
In dezen ijver die geen schaduw duldt,	30
Laat aan mijn nederlaag geen twijfel over!	49
Mag ik uit de wilde spelen	52
Naamloos en ongekend,	44
Niet langer zal ik hier een vreemdling zijn,	29
Nog vóór der oogen verste weêrlichten;	48
Nu is het werk volbracht, nu komt de rust	53
Nu weet ik, lief, waar 'k aan bezwijken moet;	54
Onze vaders hebben ons niet geweten,	2

O zegen van armoê,	23
Soms als de nachten zonder sterren zijn,	12
Traag tot beminnen werd ik...	8
Van jongs af was mij deze Schaamte na,	31
Vergeef dat ik niet eerder u herkende,	58
Ween niet; want leed en weenen zijn voorbij	47
Wij de geroepen getuigen van wankellooze verschijnslen	38
Wij hebben nooit uw bonten dans gestoord:	19
Ziet, in ons zijn vleesch geworden	4
Zoals de sterrekundge den komeet,	21

VERANTWOORDING

Strofen uit de nalatenschap van Andries de Hoghe is in 1919 verschenen bij C.A.J. van Dishoeck te Bussum. Van deze uitgave bestaan 30 exemplaren op japans papier, gesigneerd door P.C. Boutens, die niettemin altijd ontkend heeft zelf de auteur te zijn geweest. Hij had de *Strofen*, naar zijn zeggen, slechts persklaar gemaakt.

Deze bundel is in 1932 herdrukt, aangevuld met *Andere Verzen*, elf in getal, en verschenen bij A.A.M. Stols te Maastricht (vierde Nederlandsche uitgave der Halcyon Pers, oplage 202 exemplaren, waarvan 17 op japans papier).

Dit zijn de enige edities die tijdens het leven van P.C. Boutens zijn verschenen.

In de *Verzamelde Werken*, welke na de dood van de dichter het licht zagen (7 delen, Haarlem/'s-Gravenhage 1943-1954) zijn de *Strofen* en *Andere Verzen* niet opgenomen, waarmee de tekstverzorgers de eerder uitgesproken wens van Boutens eerbiedigden om niet als auteur te worden aangemerkt.

Een derde druk van de *Strofen en Andere Verzen* is, met instemming van de erven van P.C. Boutens, opgenomen in *Verzamelde Lyriek* (2 delen, Amsterdam 1968). De tekstverzorger was er van overtuigd dat de *Strofen en Andere Verzen* wel tot het werk van de dichter behoorden. De onderhavige editie, waarbij is uitgegaan van tekst en zetsel van 1932 vormt van *de Strofen* de vierde en van *Andere Verzen* de derde druk. Op grond van de studie van prof. dr. W. Blok, *P.C. Boutens en de nalatenschap van Andries de Hoghe*, Amsterdam 1983, waarin hij het auteurschap van P.C. Boutens onomstotelijk heeft aangetoond, is in deze uitgave P.C. Boutens voor de eerste maal als auteur vermeld.

J B W P